

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ธีรศักดิ์ อุณอรมย์เลิศ*

ลุยง วีระนาวัน**

จุรีวรรณ จันทลา***

สัมพันธ์ สุกใส****

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลหลักสูตรในด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบ โดยมีผู้ให้ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้จำนวน 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มอาจารย์ผู้สอน 2) กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน 3) กลุ่มมหาบัณฑิต 4) กลุ่มผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่มหาบัณฑิตทำงานอยู่ 5) กลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษาของมหาบัณฑิตที่ศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก และ 6) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ในการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) แบบ CIPPI ของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam) โดยรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์และสรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินบริบทในด้านวัตถุประสงค์ พบว่า ผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรทั้ง 5 ข้อ มีความชัดเจน เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน มีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต่าง ๆ และมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างของหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสม (ร้อยละ 66.7 - 100.0) ด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตรพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 3.86 - 4.94$) ด้านอาจารย์ผู้สอน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 2.96 - 4.94$) ด้านนักศึกษา พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 3.87 - 4.85$) และในด้านองค์ประกอบอื่น ๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอน พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 3.62 - 4.84$)

3. การประเมินกระบวนการ ประกอบไปด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนการสอน พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 4.16 - 4.95$) ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24 - 4.95$) และด้านการบริหารจัดการหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 4.14 - 4.94$)

4. การประเมินผลผลิต ประกอบไปด้วยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มมหาบัณฑิตมีความเห็นว่าตนเองมีคุณลักษณะทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28 - 4.72$)

* อาจารย์ ดร. ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ ดร. ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

*** อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

**** นักศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

กลุ่มผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่มหาบัณฑิตทำงานอยู่ พบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมหาบัณฑิตอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 40.0) และกลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษาของมหาบัณฑิตที่ศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก พบว่า ส่วนใหญ่มีความพอใจอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก (ร้อยละ 50.0 เท่ากัน)

5. การประเมินผลกระทบ พบว่า กลุ่มมหาบัณฑิตมีความเห็นว่าตนเองสามารถนำความรู้ ทักษะ ประสพการณ์ ที่ได้รับจากการศึกษาในหลักสูตรนี้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$)

Abstract

The aim of this study was to evaluate the curriculum in context, input, process, output, and outcome. The informants of this study can be classified into 6 groups: 1. the professors, 2. the master students, 3. the graduated students, 4. the heads of the department or office in which the graduated students work and 5. The experts. The theory used in this study was a CIPP Model which was presented by Stufflebeam. The data were both quantitative and qualitative. The instruments used in this study were a questionnaire and the structure interview. The quantitative data was analyzed by frequency, percentage, and mean. The data from interview was analyzed by using content analysis method.

The results were that :

1. The evaluation of the context in curriculum objective found that all evaluators have an agreement that 1. Five curriculum objectives are clear and suitable for the present issues. 2. Five curriculum objectives conform with the policy of departments. 3. Five curriculum objectives respond with the need of the students.

2. The input consists of 5 facets: the curriculum construction, the curriculum content, the professors, the students, and other components. The evaluation of the input found that 1. the appropriateness of the curriculum construction was in much to most level (66.7-100.0 %). 2. the appropriateness of the curriculum content was in much to most level ($\bar{X} = 3.86-4.94$). 3. the appropriateness of the professor was in medium to most level ($\bar{X} = 2.96-4.94$). 4. the appropriateness of the students was in much to most level ($\bar{X} = 3.87-4.85$). 5. the appropriateness of other components that support the teaching activities was in much to most level ($\bar{X} = 3.62-4.84$).

3. The process consists of 3 facets: the teaching activity, the measurement and evaluation, and the curriculum administration. The evaluation of the process found that 1. the appropriateness of the teaching activity was in much to most level ($\bar{X} = 4.16-4.95$). 2. the appropriateness of the measurement and evaluation was in much to most level ($\bar{X} = 4.24-4.95$). 3. the appropriateness of the curriculum administration was in much to most level ($\bar{X} = 4.14-4.94$).

4. The output data was analyzed by three informant groups: the graduated students, the head of the office or the department in which the graduated students work, and the student advisors. The results found that 1. the graduated students thought that they have the knowledge, skill attitude and attributes in much to most level ($\bar{X} = 4.28-4.72$). 2. the head of the officer or the department satisfied the working process of the graduated students in much level (40 %). 3. most of the student advisors whose the advisees studied in Philosophical degree satisfied their advisees

in medium to most (50 %).

5. The evaluation of outcome found that the graduated students thought that they could bring or apply the knowledge, skill, and experience acquired during studying to working in much level ($\bar{X} = 4.35$)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาโดยทั่วไปในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ที่ถือเป็นการศึกษาในระดับสูงสุดในระบบการศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ และกระบวนการเรียนรู้ในศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ ที่หลากหลาย ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพ ขั้นสูง และกระบวนการเรียนรู้ เพื่อผลิตกำลังคนที่มีความสามารถสนองตอบต่อความต้องการของบุคคล ชุมชน และประเทศชาติโดยส่วนรวมการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงเป็นเสมือนแหล่งความรู้ที่จะเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการ เพื่อใช้เป็นปัจจัยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อันเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ บุคคลทั่วไปจึงให้ความสำคัญแก่การศึกษาในระดับนี้อย่างมาก โดยในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จ สิ่งสำคัญที่จะทำให้การศึกษาดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายได้ก็คือ หลักสูตร (กาญจนา คุณารักษ์, 2540) ซึ่งหลักสูตรคือ ประมวลแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน อันจะก่อให้เกิดความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และพัฒนาการให้เป็นที่ไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนั้นหลักสูตรเปรียบเสมือนหัวใจหรือหลักสำคัญของการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตามหลักสูตรทุกหลักสูตรเมื่อมีการใช้หลักสูตรไประยะหนึ่ง จะต้องมีการประเมินหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อจะได้หาคำตอบว่าหลักสูตรมีสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่และมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้การประเมินหลักสูตรยังทำให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรให้ชัดเจนขึ้น

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวัง

สนามจันทร์ ได้เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 จนถึงปัจจุบัน เป็นระยะเวลา กว่า 7 ปี ซึ่งตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของ สกอ. ได้กำหนดให้มีการปรับปรุงหลักสูตรทุก ๆ 5 ปี ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จะต้องมีการประเมินหลักสูตร เพื่อให้ทราบว่าหลักสูตรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นและข้อเสนอแนะที่มีต่อหลักสูตรจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรหลายกลุ่ม เพื่อจะได้นำผลการประเมินไปปรับปรุงหลักสูตรทั้งในส่วนของเนื้อหาสาระ โครงสร้างของหลักสูตร กลไกการบริหารหลักสูตร ตลอดจนการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรในด้านต่าง ๆ เพื่อจะได้ปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัย เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และช่วยแก้ไขและป้องกันปัญหาอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นต่อไปได้ด้วย

วัตถุประสงค์การประเมิน

เพื่อประเมินผลหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบของหลักสูตร

ขอบเขตการประเมิน

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งประเมินผลหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) โดยใช้ CIPPI ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ในการวิเคราะห์ด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม ปัจจัย

นำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบจากการใช้หลักสูตร ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1 ตารางที่ 1 แสดงขอบเขตด้านเนื้อหาการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

วัตถุประสงค์ของการประเมิน	ประเด็นการประเมิน	ตัวชี้วัด
การประเมินบริบท	ความเหมาะสมด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	1. ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ 2. ความเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน 3. ความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต่าง ๆ 4. ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
การประเมินปัจจัยนำเข้า	ความเหมาะสมของหลักสูตรในด้านโครงสร้าง เนื้อหาวิชา อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอน	1. ความเหมาะสมของโครงสร้างของหลักสูตร 2. ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาของหลักสูตร 3. ความเหมาะสมของอาจารย์ผู้สอน 4. ความเหมาะสมของนักศึกษา 5. ความเหมาะสมขององค์ประกอบอื่น ๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอน
การประเมินกระบวนการ	ความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการบริหารจัดการหลักสูตร	1. ความเหมาะสมของการเรียนการสอน 2. ความเหมาะสมของการวัดและประเมินผล 3. ความเหมาะสมของการบริหารจัดการหลักสูตร
การประเมินผลผลิต	การประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร	1. ความรู้ความสามารถด้านวิชาการของผู้สำเร็จการศึกษา 2. ความสามารถพื้นฐานที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน 3. คุณธรรมจริยธรรมในการทำงาน
การประเมินผลกระทบ	การประเมินการนำความรู้ ทักษะ ประสพการณ์ ที่ได้รับจากการศึกษาในหลักสูตรนี้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน	1. สามารถนำความรู้ทางการศึกษาและการพัฒนาไปใช้ในการปฏิบัติงาน 2. สามารถนำความรู้ทางการวิจัยไปใช้ในการแก้ปัญหาในงานต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม 3. มีทักษะในการวางแผน ดำเนินการ และติดตามประเมินผลโครงการ 4. มีทักษะในการประสาน

วัตถุประสงค์ของการประเมิน	ประเด็นการประเมิน	ตัวชี้วัด
		งานกับหน่วยงานอื่น ๆ 5. มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและผู้อื่น 6. ได้รับการยอมรับจากหัวหน้างาน ผู้ร่วมงาน และหน่วยงานอื่น

ระเบียบวิธีการประเมิน

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร จำนวน 5 กลุ่ม ดังนี้

(1) อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ ภายในสาขาวิชาพัฒนศึกษา จำนวน 7 คน ซึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 6 ฉบับ

(2) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ของสาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 - 5 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 40 คน ซึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 38 ฉบับ

(3) มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรในช่วงปีการศึกษา 2546 - 2550 จำนวน 75 คน ซึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 57 ฉบับ

(4) ผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่มหาบัณฑิตทำงานอยู่ จำนวน 15 คน ซึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 12 ฉบับ

(5) อาจารย์ที่ปรึกษาของมหาบัณฑิตที่ศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก จำนวน 2 คน

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่ม ดังนี้

(1) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ของสาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กำลังศึกษาอยู่ จำนวน 7 คน

(2) มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรในช่วงปีการศึกษา 2546 - 2550 จำนวน 10 คน

(3) ผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่มหาบัณฑิตทำงานอยู่ จำนวน 4 คน

(4) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ประเภทของเครื่องมือการวิจัย มี 2 ชนิด คือ

2.1.1 แบบสอบถามการประเมินหลักสูตร จำนวน 4 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่างๆ ภายในสาขาวิชาพัฒนศึกษา

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ของสาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กำลังศึกษาอยู่

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามสำหรับมหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรในช่วงปีการศึกษา 2546 - 2550

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามสำหรับผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่มหาบัณฑิตทำงานอยู่

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาของมหาบัณฑิตที่ศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก

2.2.2 แบบสัมภาษณ์ จำนวน 4 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ของสาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กำลังศึกษาอยู่

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรในช่วงปีการศึกษา 2546 - 2550

ฉบับที่ 3 แบบสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่มหาบัณฑิตทำงานอยู่

ฉบับที่ 4 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

2.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการประเมิน มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.2.1 แบบสอบถามประเมินผลหลักสูตร

1. ศึกษาวิเคราะห์ เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร เพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดองค์ประกอบของการประเมิน

หลักสูตรและแบบประเมิน

2. สร้างแบบประเมินตามขอบเขตของเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา และความครอบคลุมเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการศึกษา

3. นำแบบประเมินที่สร้างเสร็จแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การประเมินผลหลักสูตร จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ในด้านความครอบคลุมครบถ้วนของเนื้อหาในประเด็นและสาระสำคัญตรงตามพฤติกรรมที่ต้องการวัด รวมทั้งความเหมาะสมของสำนวนภาษา หลังจากนั้นจึงนำมาขอเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์พร้อมนำไปเก็บข้อมูลจริง

2.2.2 แนวคำถามการสัมภาษณ์

1. ศึกษาวิเคราะห์ เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร เพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์

2. สร้างแนวทางการสัมภาษณ์ตามขอบเขตของเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา และครอบคลุมเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการศึกษา

3. นำแนวทางการสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การประเมินผลหลักสูตร จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแนวคำถามการสัมภาษณ์ก่อนนำไปใช้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมิน

1.1 กลุ่มอาจารย์ผู้สอนและกลุ่มนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1-5 ปีการศึกษา 2551 ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองพร้อมชี้แจงให้ทุกท่านทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและประโยชน์ที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ ตลอดจนวิธีการตอบแบบสอบถาม และแจ้งระยะเวลาในการส่งแบบสอบถามกลับคืน โดยผู้วิจัยรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

1.2 กลุ่มมหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา

ตามหลักสูตรในช่วงปีการศึกษา 2546 - 2550 กลุ่มผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่มหาบัณฑิตทำงานอยู่และกลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษาของมหาบัณฑิตที่ศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก ผู้วิจัยได้ออกหนังสือในนามของผู้วิจัยเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและส่งไปยังผู้ให้ข้อมูลดังกล่าว และให้ส่งคืนมายังผู้วิจัยโดยทางไปรษณีย์ตามที่อยู่ที่ผู้วิจัยได้ทำของจดหมายส่งคืนไว้ให้

2. กรณีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์

2.1 ผู้วิจัยแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและประโยชน์ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ในครั้งนี้

2.2 ผู้วิจัยนัดวัน - เวลาในการสัมภาษณ์พร้อมส่งแนวทางการสัมภาษณ์ให้ผู้ให้ข้อมูลทราบล่วงหน้าก่อน

2.3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ และประเด็นอื่นๆ เพิ่มเติมที่ได้จากการสัมภาษณ์ ตลอดจนจับปัญหาอุปสรรคข้อเสนอนะต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้วผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาจัดระเบียบข้อมูล ลงรหัสและทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อคำนวณค่าสถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ (%) จำแนกตามกลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ทั้ง 5 ด้าน โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) จำแนกตามกลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1981) มาใช้ในการแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายความว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายความว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายความว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายความว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายความว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา โดยการวิเคราะห์และสรุปประเด็นสำคัญ และเสนอในลักษณะของความเรียง

สรุปผลการประเมิน

1. การประเมินบริบทด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร พบว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรทั้ง 5 ข้อมีความชัดเจน ครอบคลุม และเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน เนื่องจากวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ระบุถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและแนวทางในการจัดหลักสูตรได้อย่างเหมาะสมและไม่ได้มีกรอบระยะเวลากำกับไว้ซึ่งยังคงใช้ได้ต่อไป แต่หากจะมีการปรับเปลี่ยนก็ควรจะไปเน้นให้ความสำคัญในเรื่องของการสร้างมหาบัณฑิตที่มีความสามารถและความคิดเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม และมีความเข้าใจสังคมซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีข้อสรุปจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในแต่ละประเด็น ดังนี้

1.1 ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ กลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชาพัฒนศึกษาทั้งหมดมีความเห็นว่าวัตถุประสงค์ทุกข้อมีความชัดเจน ส่วนกลุ่มอาจารย์ผู้สอนทั้งหมดมีความเห็นว่าวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาสังคม ข้อที่ 3 มีความสามารถในการบูรณาการความรู้เชิงสหวิทยาการในการวางแผนและวิเคราะห์แผนพัฒนา

การศึกษาและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ข้อที่ 4 มีความรู้ความสามารถในการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ ทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาสังคม และ 5 เป็นผู้นำทางการศึกษาในการพัฒนาสังคม มีความชัดเจนมากที่สุด รองลงมาคือวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มีความรู้ความสามารถในการนำความรู้ด้านวิชาการมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสำหรับกลุ่มมหาบัณฑิตมีความเห็นว่าวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 มีความรู้ความสามารถในการบูรณาการความรู้เชิงสหวิทยาการในการวางแผนและวิเคราะห์แผนพัฒนาการศึกษาและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มีความชัดเจนมากที่สุด รองลงมาคือวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาสังคม ข้อที่ 4 มีความรู้ความสามารถในการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ ทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาสังคม ข้อที่ 5 เป็นผู้นำทางการศึกษาในการพัฒนาสังคม และข้อที่ 2 มีความรู้ความสามารถในการนำความรู้ด้านวิชาการมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามลำดับ

1.2 ความเหมาะสมกับสภาพการณ์

ปัจจุบัน กลุ่มอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่างๆ ภายในสาขาวิชาพัฒนศึกษา และกลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชาพัฒนศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่าวัตถุประสงค์ทุกข้อมีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ส่วนกลุ่มมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา มีความเห็นว่าวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 มีความรู้ความสามารถในการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ ทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาสังคม มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันสูงที่สุด รองลงมาคือวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาสังคม ข้อที่ 2 มีความรู้ความสามารถในการนำความรู้ด้านวิชาการมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อที่ 3 มีความรู้ความสามารถในการบูรณาการความรู้เชิงสหวิทยาการในการวางแผนและวิเคราะห์แผนพัฒนาการศึกษาและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และข้อที่ 5 เป็นผู้นำทางการศึกษาในการพัฒนาสังคม ตามลำดับ

1.3 ความสอดคล้องกับนโยบายของ

หน่วยงานต่างๆ อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่างๆ ภายในสาขาวิชาพัฒนศึกษา ทั้งหมดมีความเห็นว่าวัตถุประสงค์ทุกข้อมีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต่างๆ

1.4 ความสอดคล้องกับความต้องการของ

ผู้เรียน กลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชาพัฒนศึกษา มีความเห็นว่าวัตถุประสงค์ทุกข้อสอดคล้องกับความต้องการของตน ส่วนกลุ่มมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา มีความเห็นว่าวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาสังคม และข้อที่ 2 มีความรู้ความสามารถในการนำความรู้ด้านวิชาการมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตนเองมากที่สุด รองลงมาคือวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 มีความรู้ความสามารถในการบูรณาการความรู้เชิงสหวิทยาการในการวางแผนและวิเคราะห์แผนพัฒนาการศึกษาและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ข้อที่ 4 มีความรู้ความสามารถในการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ ทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาสังคม และ ข้อที่ 5 เป็นผู้นำทางการศึกษาในการพัฒนาสังคม ตามลำดับ

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า

2.1 โครงสร้างของหลักสูตร

โดยทั้งกลุ่มอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่างๆ ภายในสาขาวิชาพัฒนศึกษา กลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชาพัฒนศึกษา และกลุ่มมหาบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษา มีความเห็นว่าโครงสร้างหลักสูตรทั้งหมดมีความเหมาะสม เนื่องจากโครงสร้างหลักสูตรมีการผสมผสานทั้งในเรื่องแนวคิดทฤษฎีวิธีการวิเคราะห์การฝึกประสบการณ์และการวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ แต่จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรจะมีการปรับโครงสร้างหลักสูตรจาก 48 หน่วยกิต ให้เหลือเพียง 36 หน่วยกิต ตามข้อกำหนดของ สกอ. โดยกำหนดให้ศึกษารายวิชาไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต และวิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต

2.2 เนื้อหาวิชาของหลักสูตร

- **ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาในรายวิชาบังคับพื้นฐาน** โดยทั้งกลุ่มอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่างๆ ภายในสาขาวิชาพัฒนศึกษา กลุ่ม

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชาพัฒนศึกษา และกลุ่มมหบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษา มีความเห็นว่าเนื้อหาวิชาในรายวิชาบังคับพื้นฐานมีความเหมาะสม โดยเฉพาะในรายวิชา 464 460 วิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ รายวิชา 464 451 สถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา และรายวิชา 464 312 การวิเคราะห์นโยบายและแผนทางพัฒนศึกษา

- ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาในรายวิชาบังคับสาขาวิชาเอก โดยทั้งกลุ่มอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ ภายในสาขาวิชาพัฒนศึกษา กลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชาพัฒนศึกษา และกลุ่มมหบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษา มีความเห็นว่าเนื้อหาวิชาในรายวิชาบังคับสาขาวิชาเอกมีความเหมาะสม โดยเฉพาะในรายวิชา 464 461 สังคมวิทยากับการพัฒนา รายวิชา 464 462 เศรษฐศาสตร์กับการพัฒนา รายวิชา 464 313 การสัมมนาและการปฏิบัติการทางพัฒนศึกษา รายวิชา 464 403 การพัฒนากับการศึกษาเปรียบเทียบ และรายวิชา 464 311 หลักพัฒนศึกษา แต่จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรจะมีการปรับเปลี่ยนรายวิชาบังคับเอก โดยควรจะมีประกอบด้วย 3 รายวิชาคือ รายวิชาหลักการและกระบวนการทางพัฒนศึกษา รายวิชาบูรณาการศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา และรายวิชากระบวนการสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางพัฒนศึกษา (เป็นการรวมวิชา 464 313 การสัมมนาและปฏิบัติการทางพัฒนศึกษา และ 464 460 วิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์)

- ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาในรายวิชาเลือก โดยทั้งกลุ่มอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ ภายในสาขาวิชาพัฒนศึกษา กลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชาพัฒนศึกษา และกลุ่มมหบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษา มีความเห็นว่าเนื้อหาวิชาในรายวิชาเลือกมีความเหมาะสม โดยเฉพาะในรายวิชา 464 330 ประเมินโครงการทางด้านการพัฒนา รายวิชา 464 454 การประเมินโครงการ รายวิชา 464 421 การพัฒนาสุขภาพชุมชนเมือง รายวิชา 464 463 เอกภาพของมนุษย์และธรรมชาติ และรายวิชา 464 312 การวิเคราะห์นโยบายและแผนทางพัฒนศึกษาแต่จากการ

สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรจะมีการตัดรายวิชาเลือกที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรออกบ้าง ดังนี้

หมวดการศึกษา ควรจะตัดออกให้คงเหลือไว้เฉพาะรายวิชา 464 410 การศึกษาในระบบสังคมอนาคต

หมวดปรัชญาและจริยธรรม ควรจะตัดออกให้คงเหลือไว้เฉพาะรายวิชา 464 484 พุทธปรัชญาในการพัฒนาชีวิตของไทย โดยอาจปรับเปลี่ยนเป็นรายวิชาคำสอนทางศาสนากับการพัฒนาชีวิต

หมวดวิจัยและพัฒนา มีรายวิชาที่น่าจะคงไว้หลายวิชา แต่ที่ควรจะต้องตัดออกคือ 464 455 พัฒนศึกษากับการวิจัยเชิงนโยบาย 464 456 เครื่องมือทางการวิจัย และรายวิชา 464 457 โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางการศึกษา

หมวดสังคมศาสตร์และการพัฒนา มีความน่าสนใจหลายวิชา แต่มีบางรายวิชาที่ควรจะต้องปรับเปลี่ยนเนื่องจากเป็นวิชาที่เฉพาะเจาะจงหรือแยกย่อยเกินไป เช่น 464 464 แนวคิดการบริหารจัดการทางสังคม 464 465 การจัดการทรัพยากรทางศิลปะและวัฒนธรรม 464 466 ระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์สังคมกับการวางแผนพัฒนา

- ความเหมาะสมของวิชาภาษาต่างประเทศประจำสาขาวิชา โดยผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรายวิชา 466 422 ภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต จำนวน 2 หน่วยกิต นั้นว่าน้อยเกินไป อย่างน้อยควรมี 3 หน่วยกิต โดยอาจจะให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนโดยไม่นับหน่วยกิต และต้องสอบให้ผ่าน หรือไปเติมหน่วยกิตที่มีให้เป็น 3 หน่วยกิต เพราะในโลกปัจจุบันภาษาอังกฤษมีความสำคัญมาก

- ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาในรายวิชาที่ไม่เคยเปิดการเรียนการสอน โดยทั้งกลุ่มอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ ภายในสาขาวิชาพัฒนศึกษา กลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชาพัฒนศึกษา และกลุ่มมหบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษา มีความเห็นว่าเนื้อหาวิชาในรายวิชา 464 432 การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนา รายวิชา 464 450 การวิจัยเชิงคุณภาพ และรายวิชา 464 483

จริยธรรมกับการพัฒนา มีความเหมาะสมที่จะเปิด
การเรียนการสอน

2.3 อาจารย์

- **ความเหมาะสมของจำนวนอาจารย์** กลุ่ม
นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชาพัฒนศึกษา
มีความเห็นว่าความเพียงพอของอาจารย์ที่ปรึกษา
วิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเพียงพอของ
อาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อยู่
ในระดับมาก ส่วนกลุ่มมหาบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษา
มีความเห็นว่าความเพียงพอของอาจารย์ที่ปรึกษา
วิชาการ อาจารย์ผู้สอน และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
อยู่ในระดับปานกลาง

- **ความเหมาะสมในเรื่องความรู้ ความ
สามารถ และทักษะของอาจารย์** โดยทั้งกลุ่มนักศึกษา
ระดับบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชาพัฒนศึกษาและกลุ่ม
มหาบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษา มีความเห็นว่า
มีความเหมาะสม โดยเฉพาะในด้านคุณวุฒิทาง
การศึกษาของอาจารย์ผู้สอน อาจารย์มีความรู้ทาง
วิชาการในสาขาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี และอาจารย์มี
ความสามารถในการสอนถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักศึกษา

- **ความเหมาะสมเกี่ยวกับคุณลักษณะอื่น ๆ
ของอาจารย์ผู้สอน** โดยทั้งกลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิต
ศึกษาของสาขาวิชาพัฒนศึกษาและกลุ่มมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา มีความเห็นว่ามีความเหมาะสม
โดยเฉพาะในด้านอาจารย์เป็นผู้มีคุณธรรมและมี
จิตสำนึกในความเป็นครู อาจารย์ยอมรับฟังความคิดเห็น
ของนักศึกษา อาจารย์ปฏิบัติต่อนักศึกษาทุกคน
อย่างเสมอภาค และอาจารย์ผู้สอนมีบุคลิกภาพและ
การปฏิบัติตนเหมาะสม

2.4 **นักศึกษา** โดยทั้งกลุ่มอาจารย์ผู้สอน
ในรายวิชาต่าง ๆ ภายในสาขาวิชาพัฒนศึกษา กลุ่ม
นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และกลุ่มมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา มีความเห็นว่านักศึกษามี
ความเหมาะสม โดยเฉพาะในประเด็นที่นักศึกษามี
ความสนใจ ตั้งใจ และมุ่งมั่นในการศึกษา และนักศึกษา
ยอมรับฟังความคิดเห็นของอาจารย์และเพื่อนนักศึกษา

2.5 **องค์ประกอบอื่น ๆ ที่สนับสนุน
การเรียนการสอน**

- **อุปกรณ์สื่อวัสดุการเรียนการสอน และ
สถานที่** โดยทั้งกลุ่มอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ
ภายในสาขาวิชาพัฒนศึกษา กลุ่มนักศึกษาระดับ
บัณฑิตศึกษา และกลุ่มมหาบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษา
มีความเห็นว่ามีความเหมาะสม โดยเฉพาะในเรื่องการ
จัดเครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์สำหรับการเรียน
การสอน และเรื่องสภาพห้องเรียนมีความเหมาะสม
ต่อการเรียนการสอน

- **หนังสือ ตำรา วารสาร และเอกสาร
ประกอบการสอน** โดยทั้งกลุ่มอาจารย์ผู้สอนในรายวิชา
ต่าง ๆ ภายในสาขาวิชาพัฒนศึกษากลุ่มนักศึกษาระดับ
บัณฑิตศึกษา และกลุ่มมหาบัณฑิตสาขา
วิชาพัฒนศึกษา มีความเห็นว่ามีความเหมาะสม
โดยเฉพาะในเรื่องเอกสารประกอบการสอนมีความ
สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และเรื่องสถานที่ใน
การค้นคว้าเพิ่มเติม เช่น ห้องสมุด มีความเหมาะสม
แต่จากการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิต
ศึกษาของสาขาวิชาพัฒนศึกษาและกลุ่มมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติมดังนี้

1) ควรจะมีการจัดทำเอกสารประกอบการสอนเป็น
รูปเล่มและส่งให้นักศึกษาล่วงหน้า เพื่อนักศึกษาจะได้
ศึกษามาก่อนล่วงหน้า 2) ควรมีการพัฒนาสื่อการสอน
ที่ทันสมัยมากขึ้น 3) ควรให้คำแนะนำในเรื่องของ
เอกสารหรือแหล่งการค้นคว้าเพิ่มเติม

3. การประเมินกระบวนการ

3.1 **การเรียนการสอน** พบว่า มีความ
เหมาะสม เนื่องจากมีการจัดการเรียนการสอนด้วย
วิธีการที่หลากหลาย ทั้งการเรียนการสอนในชั้นเรียน
การลงภาคสนามเพื่อฝึกปฏิบัติ และการศึกษาดูงานโดย
มีข้อสรุปจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- **การจัดการเรียนการสอนในรายวิชา
เรียน** โดยทั้งกลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของ
สาขาวิชาพัฒนศึกษา และกลุ่มมหาบัณฑิตสาขาวิชา
พัฒนศึกษา มีความเห็นว่ามีความเหมาะสม โดยเฉพาะ
ในเรื่องการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรเพิ่มเติม
เพื่อส่งเสริมความรู้และทักษะอย่างเหมาะสม เช่น
การศึกษาดูงาน การจัดการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียน
เชื่อมโยงและมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชา

ความรู้และการนำไปปฏิบัติ และการแจ้งให้ผู้เรียนทราบถึงจุดมุ่งหมายและกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างชัดเจน

- การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาวิทยานิพนธ์ โดยทั้งกลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชาพัฒนศึกษา และกลุ่มมหาบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษา มีความเห็นว่ามีเหมาะสม โดยเฉพาะในเรื่องอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีการตรวจสอบงานและให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ อย่างชัดเจน และสามารถเลือกหัวข้อวิทยานิพนธ์ได้ตามความสนใจและความถนัด

ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะในการเรียนการสอนเพิ่มเติมดังนี้ 1) ควรจะต้องปรับเปลี่ยนให้มีความเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและการเปลี่ยนแปลงของโลก 2) ควรจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกรณีศึกษา (Case Study) การปฏิบัติจริง และการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) เพื่อให้มหาบัณฑิตมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) การจัดการเรียนการสอนในแผน ก. น่าจะมีความเหมาะสมมากกว่าแผน ข. เนื่องจากหลักสูตรระดับปริญญาโทควรจะให้ นักศึกษาได้รู้จักการทำวิจัย ซึ่งการทำสารนิพนธ์ (จำนวน 6 หน่วยกิต) นั้นจะยังไม่สามารถทำให้นักศึกษาเข้าใจการทำวิจัยได้ครอบคลุม แต่หากหลักสูตรสามารถนำวิชาที่เรียนแทนอีก 6 หน่วยกิต มาเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดหายไปได้ก็จะทำให้สามารถจัดการเรียนการสอนแผน ข. ได้โดยผู้เรียนและสังคมยังคงได้ประโยชน์ครบถ้วน

3.2 การวัดและประเมินผล โดยทั้งกลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชาพัฒนศึกษา และกลุ่มมหาบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษา มีความเห็นว่ามีเหมาะสม โดยเฉพาะในเรื่อง การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหาวิชา และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่องเกณฑ์การประเมินผลว่าให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของอาจารย์ผู้สอนว่าควรจะเป็นอิงเกณฑ์หรืออิงกลุ่ม ทั้งนี้ให้น้ำหนักถึงจุดมุ่งหมายของ

หลักสูตรเป็นสำคัญ

3.3 การบริหารจัดการหลักสูตร โดยกลุ่มอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ ภายในสาขาวิชาพัฒนศึกษามีความเห็นว่ามีเหมาะสม โดยเฉพาะในเรื่องมีโครงการเปิดรับนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดแผนการเรียนในแต่ละภาคการศึกษาอย่างเหมาะสม และมีระบบการให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษา เช่น การให้คำปรึกษาทางวิชาการ การติดตามความก้าวหน้าของวิทยานิพนธ์

ส่วนกลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชาพัฒนศึกษา มีความเห็นว่ามีเหมาะสม โดยเฉพาะในเรื่องสาขาวิชามีการเตรียมความพร้อมในเรื่องการให้บริการ การประสานงานและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างเหมาะสม มีโครงการเปิดรับนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดแผนการเรียนในแต่ละภาคการศึกษาอย่างเหมาะสม และมีระบบการให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษา เช่น การให้คำปรึกษาทางวิชาการ การติดตามความก้าวหน้าของวิทยานิพนธ์

และกลุ่มมหาบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษามีความเห็นว่ามีเหมาะสมในเรื่องมีการแจ้งข้อมูลตารางเรียน ตารางเวลา และปฏิทินการศึกษา และมีโครงการเปิดรับนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4. การประเมินผลผลิต สามารถสรุปผลการประเมินผลผลิตจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มต่าง ๆ ได้ดังนี้

4.1 กลุ่มมหาบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษา มีความคิดเห็นว่ามีหลักสูตรนี้เป็นประโยชน์อย่างมากในการช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด การพัฒนา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน ปัจจุบันได้ โดยมีความเห็นในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- **ด้านความรู้ของมหาบัณฑิต**อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาสังคม

- **ด้านทักษะของมหาบัณฑิต**อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการมีมนุษยสัมพันธ์

- **ด้านเจตคติของมหาบัณฑิต**อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องมีความประพฤติดี (มีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต)

**4.2 กลุ่มผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่
มหาบัณฑิตทำงานอยู่** ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อ
มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อยู่ในระดับมาก
โดยมีความเห็นในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- **ความรู้ความสามารถด้านวิชาการ
ของมหาบัณฑิต**อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะ
ความสามารถในการเรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อ
นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงาน ซึ่งจาก
การสัมภาษณ์กลุ่มผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่
มหาบัณฑิตทำงานอยู่มีความคิดเห็นว่ามีบัณฑิต
มีความรู้ความสามารถในการทำงานที่เพิ่มขึ้น
หลังจากที่สำเร็จการศึกษา

- **ความสามารถพื้นฐานของมหาบัณฑิต
ที่ส่งผลต่อการทำงาน**อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะ
ความใฝ่รู้และรู้จักแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนา ซึ่งจาก
การสัมภาษณ์กลุ่มผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่
มหาบัณฑิตทำงานอยู่มีความคิดเห็นว่ามีบัณฑิต
มีคุณลักษณะการเป็นนักบริหารหรือผู้นำมากขึ้น
หลังจากที่สำเร็จการศึกษา

- **คุณธรรมจริยธรรมในการทำงานของ
มหาบัณฑิต**อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะมีความ
ขยัน อดทน อดกลั้น และตั้งใจทำงาน ซึ่งจากการ
สัมภาษณ์กลุ่มผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่
มหาบัณฑิตทำงานอยู่มีความคิดเห็นว่ามีบัณฑิตมี
จิตสำนึกในการมีส่วนร่วมกับสังคมและองค์การที่
ปฏิบัติงานมากขึ้นหลังจากที่สำเร็จการศึกษา

**4.3 กลุ่มของอาจารย์ที่ปรึกษาของ
มหาบัณฑิตที่ศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก** มีความ
พึงพอใจต่อมหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อยู่ในระดับ
ปานกลางถึงมาก โดยมีความเห็นในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- **ความรู้ความสามารถด้านวิชาการ
ของมหาบัณฑิต**อยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะ
มีพื้นฐานความรู้เพียงพอในการศึกษาในระดับปริญญาเอก
และมีความรู้ความสามารถในการดำเนินการวิจัย

- **ความสามารถพื้นฐานของมหาบัณฑิต
ที่ส่งผลต่อการเรียน**อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะความ
สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้

- **คุณธรรมจริยธรรมของมหาบัณฑิต**อยู่ใน
ระดับมาก โดยเฉพาะมีความขยัน อดทน อดกลั้น
และตั้งใจเรียน มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ในการเรียน
และการดำเนินชีวิต คำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรม
เป็นหลัก และมีความเหมาะสมของกิจกรรมายาท
และการรู้จักกาลเทศะ

5. การประเมินผลกระทบ พบว่า กลุ่ม
มหาบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษามีความเห็นว่าตนเอง
สามารถนำความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ที่ได้รับจาก
การศึกษาในหลักสูตรนี้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ
งานในระดับมาก โดยเฉพาะความสามารถในการ
ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและผู้อื่น และได้รับ
การยอมรับจากหัวหน้างาน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการประเมินไปใช้

1. จากผลการประเมินด้านบริบทพบว่า
วัตถุประสงค์ของหลักสูตรในปัจจุบันทุกข้อมีความ
ชัดเจน มีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงาน
มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน และที่
สำคัญคือ มีความสอดคล้องกับความต้องการของ
ผู้เรียน ซึ่งวัตถุประสงค์ของหลักสูตรยังคงสามารถ
ใช้ได้ต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม หากคณะกรรมการบริหาร
หลักสูตรมีความประสงค์ที่จะดำเนินการปรับปรุง
หลักสูตรก็อาจจะทบทวนวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
ในเรื่องของการสร้างมหาบัณฑิตที่มีความสามารถ
และความคิดเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม และ
มีความเข้าใจสังคมซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

2. จากผลการประเมินที่พบว่า ในปัจจุบัน
ผู้เรียนมีความเห็นว่าการเรียนหลักสูตรที่มีโครงสร้าง
หน่วยกิต 48 หน่วยกิต ทำให้สามารถนำความรู้
ทักษะ ประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาในหลักสูตร
นี้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในระดับมาก
ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรจะมี
การปรับโครงสร้างหลักสูตรจาก 48 หน่วยกิต ให้เหลือ
เพียง 36 หน่วยกิต ตามข้อกำหนดของ สกอ. นั้น

หากคณะกรรมการบริหารหลักสูตรต้องการที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์พัฒนศึกษาอย่างเหมาะสม ก็ควรจะคงโครงสร้างหน่วยกิต 48 หน่วยกิตต่อไป

3. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรจะมีการตัดรายวิชาเลือกที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรออกบ้าง และให้มีการบูรณาการรายวิชาเลือกบางรายวิชาเข้าด้วยกัน เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

4. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการเปิดสอนรายวิชาเลือกต่าง ๆ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้อาจจะทำการเปิดรายวิชาเลือกโดยมีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนตามความสนใจของผู้เรียนและความเหมาะสมในแต่ละภาคเรียน

5. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรให้ความสำคัญกับรายวิชาภาษาต่างประเทศประจำสาขาวิชามากขึ้น โดยอาจจะให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนโดยไม่นับหน่วยกิต และต้องสอบให้ผ่าน หรือไปเติมหน่วยกิตที่มีให้เป็น 3 หน่วยกิต

6. การปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกรณีศึกษา (Case Study) การปฏิบัติจริง และการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เพื่อให้มีบทบาทที่มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมากยิ่งขึ้น

7. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรจะมีผลักดันให้อาจารย์ผู้สอนผลิตตำราเรียนออกมาเป็นรูปเล่มมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา คุณนารักษ์. (2540). **หลักสูตรและการพัฒนา**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิตนา เขมมณี. (2526). **การประเมินหลักสูตร**. ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องแนวทางการประเมินและพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. 51-71. กรุงเทพฯ : กองวิชาการ ทบวงมหาวิทยาลัย.
- นิศารัตน์ ศิลปเดช. (2536). **การประเมินหลักสูตร :**

กรอบแนวคิดในการประเมิน. ในประมวลบทความหลักสูตร : สารระร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปทีป เมธาคณวุฒิ. (2523). **หลักสูตรอุดมศึกษา : การประเมินและการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยงค์ เนาวบุตร. (2546). **การประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). **การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ทบวงมหาวิทยาลัย. โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2543) การบรรยายเรื่อง การวางแผนการประเมินหลักสูตร. ใน **เทคนิคการประเมินหลักสูตร**. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุจิต เพียรชอบ. (2523). **การประเมินผลหลักสูตร**. ประมวลบทความเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนกรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Best, J. W. (1981). **Research in Education**. New Jersey : Prentice Hall.
- Stufflebeam, D.L., G.F.Madaus and M.S.Scriven. (1971). **Educational evaluation and Decision-Making**. Illinois : Peacock Publisher Ince.
- Taba, H. (1962). **Curriculum Development Theory and Practice**. New York : Harcourt Brace & World, Inc.
- Tawney, D.(1976). **Curriculum Evaluation Today : Trends and Implications**. London : Macmillan Education.